

Sygn. akt III UK 455/19

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania L. A.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
o zwrot nienależnie pobranego zasiłku chorobowego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16
lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego -
Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś.
z dnia 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z 11 kwietnia 2019 r. oddalił apelację
pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. od wyroku Sądu
Rejonowego w Ś. z 15 stycznia 2019 r., który uwzględnił odwołanie
ubezpieczonego L. A. i zmienił decyzję pozwanego z 25 kwietnia 2018 r. w ten
sposób, iż ustalił brak obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego.
Ubezpieczony był zatrudniony w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego w W..
Od 10 listopada do 31 grudnia 2016 r. miał orzeczoną niezdolność do pracy i
pobierał zasiłek chorobowy. Na podstawie umów zlecenia 28 listopada i 21 grudnia
2016 r. był członkiem komisji egzaminacyjnych, wytypowanych przez Wojewodę
(...), przeprowadzających testy kwalifikacyjne dla osób zamierzających wykonywać
przewóz drogowy. To spowodowało, że pozwany decyzją z 25 kwietnia 2018 r.

zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z odsetkami w łącznej kwocie 10.976,69 zł. Sąd Rejonowy uwzględnił odwołanie ubezpieczonego, gdyż pozwany nie wykazał aby ubezpieczony został pouczone o braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych), a po wtóre nie zostały spełnione przesłanki utraty zasiłku chorobowego z art. 17 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Sąd Okręgowy nie zgodził się z oceną Sądu Rejonowego dotyczącą zastosowania art. 17, gdyż ubezpieczony wykonywał pracę zarobkową. Jednak ubezpieczony nie ma obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego, gdyż pozwany nie pouczył go o okolicznościach wyłączających prawo do pobrania tego rodzaju świadczenia.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Istotne zagadnienie prawne to pytanie „czy pouczenie o braku prawa do pobierania świadczenia, o którym mowa w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy o s.u.s., jest obligatoryjnym elementem normatywnej konstrukcji nienależnie pobranego świadczenia również w sytuacji, gdyż świadczenie zostaje uznane za nienależne z uwagi na świadomie wprowadzenie przez świadczeniobiorcę w błąd organu rentowego wypłacającego świadczenie o okolicznościach warunkujących powstanie prawa do świadczenia, a zatem gdy nienależnie pobrane świadczenie jest definiowane poprzez zastosowanie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o s.u.s. Istnieje konieczność rozstrzygnięcia, czy możliwość przypisania świadomości w działaniu świadczeniobiorcy odnośnie znamion wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia wymaga bezwzględnie ustalenia faktu uprzedniego pouczenia świadczeniobiorcy o braku prawa do pobierania świadczenia, czy też omawiany element świadomości należy rozstrzygać w okolicznościach konkretnego przypadku niezależnie od przedmiotu pouczenia?”

Skarżący we wniosku wskazał też na orzecznictwo, które nie pozwala na ustalenie jednolitej wykładni w kwestii obowiązku pouczenia jako przesłanki nienależnie pobranych świadczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

Sformułowany problem nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa. Stosowanie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w odniesieniu do zasiłku chorobowego nie jest zależne od pouczenia o braku prawa do pobierania świadczenia, czyli jak w regulacji art. 84 ust. 2 pkt 1 tej ustawy.

Potwierdza to orzecznictwo Sądu Najwyższego.

W wyroku z 12 września 2018 r., III UK 124/17 stwierdzono, że ustanowiona w art. 17 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa sankcja utraty prawa do zasiłku chorobowego nie wymaga i nie zależy od uprzedniego pouczenia ubezpieczonego o braku prawa do tego świadczenia, które niezdolna do pracy lub pozarolniczej działalności osoba ubezpieczona na ogół nabywa zgodnie z prawem, tyle że następnie z mocy ustawy (art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej) może je utracić za cały okres zwolnienia lekarskiego, jeżeli w tym okresie wykonuje przeciwwskazane prace zarobkowe lub pozarolniczą działalność. Takie okoliczności ustala się w trybie określonym w art. 68 ustawy zasiłkowej podczas kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich, a wypłacone zasiłki chorobowe pobrane w okolicznościach, o których między innymi mowa w art. 17 tej ustawy, stanowią świadczenie nienależnie pobrane (utraczone), które podlega ściągnięciu lub egzekucji w trybie art. 66 ust. 2 i 3 tej ustawy.

Wykładnię powyższą potwierdził wyrok z 20 sierpnia 2019 r., II UK (...) z tezą, że nie jest wymagane uprzednie pouczenie o możliwości utraty pobranych zasiłków chorobowych z przyczyn określonych w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, których wystąpienia nie można z góry zakładać ani przewidzieć (art. 84 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych).

We wniosku skarżący wskazuje na wyrok z 26 lipca 2017 r., I UK (...), stwierdzający, że ustalenie przez Sąd, że ubezpieczony pobierający zasiłek chorobowy nie był pouczony o braku prawa do tego świadczenia (art. 84 ust. 2

pkt 1), nie jest wystarczającą podstawą do stwierdzenia, że nie obciąża go obowiązek zwrotu pobranego zasiłku chorobowego, do którego utracił prawo wskutek wykonywania w okresie pobierania świadczenia pracy zarobkowej. Sąd powinien bowiem rozważyć, czy mimo nieziszczenia się określonej w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej przesłanki zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, zasiłek chorobowy został wypłacony na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Nie jest zatem uprawniona wykładnia, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy „każdorazowo i bezwzględnie ocenia się w koniunkcji ze stosownym pouczeniem organu wypłacającego świadczenie”. Należy dostrzec, że normy z pkt 1 i 2 art. 84 ust. 2 ustawy są samodzielne w tym znaczeniu, że brak pouczenia (pkt 1) nie wyłącza drugiej sytuacji (pkt 2) i odwrotnie, bo sytuacja druga może się spełnić nawet przy prawidłowym pouczeniu. W przypadku zasiłku chorobowego nie jest wymagane i nawet nie jest możliwa pełna egzemplifikacja wszystkich sytuacji, które składają się na utratę prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ustawy zasiłkowej.

Wskazane wyżej wyroki Sądu Najwyższego uprawniają też stwierdzenie, iż nie występuje rozbieżność w wykładni, dlatego nie spełnia się również podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Natomiast kwestia zasadności rozstrzygnięcia objętego skargą nie może być dokonana, jako że wniosek o przyjęcie skargi nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wówczas znaczenie miałyby też ocena zastosowania art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej na tle ustalonego stanu faktycznego. Skarżący we wniosku odwołuje się tylko do uniwersalnych podstaw przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., które nie uzasadniają wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na etapie przedsądu nie rozpoznaje się podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 k.p.c.), albowiem stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

